

SAMMENDRAG AV UTTALELSER, SAMT VURDERING

PLAN 1031 – Utvidelse av Falnes kirkegård

Alle uttalelsene er i sin helhet vedlagt. Sammendraget gjengir hovedinnholdet fra uttalelsene, samt forslagsstillers og kommunens vurderinger.

Oversikt

ETTER 1. GANGS OFFENTLIG ETTERSYN: OFFENTLIGE INSTANSER.....	2
1. Rogaland fylkeskommune – Plan-, miljø- og samfunnsavdelingen, mottatt 16.05.2022	2
2. Statsforvalteren i Rogaland, mottatt 04.05.2022	3
3. Statens vegvesen, mottatt 13.10.2020.....	6
ETTER 1. GANGS OFFENTLIG ETTERSYN: PRIVATE MERKNADER OG ORGANISASJONER.....	7
1. Haakon Strømsmo, mottatt 10.05.2022	7
VED PLANOPPSTART: OFFENTLIGE INSTANSER	7
1. Direktoratet for mineralforvaltning (DMF), mottatt 21.09.2020	7
2. Statsforvalteren i Rogaland (Fylkesmannen i Rogaland), mottatt 22.09.2020.....	8
3. Statens vegvesen, mottatt 13.10.2020.....	8
4. Rogaland fylkeskommune – seksjon for kulturarv, mottatt 13.10.2020	8
5. Rogaland fylkeskommune – regionalplanavdelingen, mottatt 14.10.2020.....	9
6. Rogaland fylkeskommune – seksjon for kulturarv, mottatt 10.11.2020	9
7. Rogaland fylkeskommune – seksjon for kulturarv, mottatt 11.08.2021	9

ETTER 1. GANGS OFFENTLIG ETTERSYN: OFFENTLIGE INSTANSER

1. Rogaland fylkeskommune – Plan-, miljø- og samfunnsavdelingen, mottatt 16.05.2022

Det etterlyses en fylligere omtale av landskapsvirkningen i planbeskrivelsen, samt illustrasjoner som viser prinsipp for utformingen. Område er småkupert med fjell og knauser, og det bør tilstrebes å ta vare på karakteristiske terrengformer.

Det bør vurderes om området kan tilrettelegges slik at naturlige ferdselsårer som knytter gravplassen til omkringliggende friområde og strandsone, kan tilrettelegges for bruk av allmennheten.

Kommunens vurdering:

Det er utarbeidet en landskapsplan for å vise hvor mange kirstegraver det er plass til på området, i tillegg til interne veger, vannstasjon og hvileplass. I landskapsplanen har en valgt å bevare begge høydene i sin helhet, med noen få skjæringer nord og vest for den største høyden, for å anlegge de interne vegene. Skulle en anlagt kistegraver øst for kulturminnene, ville dette medført større skjæringer i høydene, noe som igjen kunne forringet og skjemet kulturminnene. Det vil være plass til 1114 kistegraver. De interne vegene anlegges med en stigning på 1:20, mens vegen fra eksisterende gravplass til ny blir med en stigning på 1:16.

Gravplassen ville kunne benyttes til gjennomgang av de som måtte ønske å passere gjennom området. I skissen under er blå stiplet strek eksisterende veger og internveger inne på dagens kirkegård. Røde stiplede streker vil bli nye internveger på den nye grav- og urnelunden, mens grønne stiplede linjer er eksisterende tråkk og stier til sjø.

Vi viser også til vedlagt landskapsplan i saksfremlegget som viser illustrasjon over utformingen. Landskapsplanen blir også hjemlet som juridisk bindende dokument, som skal være retningsgivende for disponeringen av planområdet.

2. Statsforvalteren i Rogaland, mottatt 04.05.2022

Strandsone

I 100-metersbeltet skal det tas særlig hensyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser. De savner en omtale av landskapspåvirkningene opparbeidelsen av gravplasser kan få og illustrasjoner som viser dette. Fastsetting av byggegrense mot sjø bør også baseres på en slik vurdering og kartlegging av de konkrete strandsoneverdiene. Virkningene av utbygging for naturmangfold, friluftsliv, landskap, kulturmiljø og andre allmenne interesser skal vurderes grundig og de kan ikke se at dette er gjort i planen. De har et **faglig råd** om at fastsetting av byggegrense mot sjø gjøres av hensyn til landskap og kulturmiljø og trekkes lenger bort fra sjøen.

Natur

For sitkagran (SE) har de et **faglig råd** om at det sikres i bestemmelsene at artene håndteres i henhold til rapporten [Håndtering av løsmasser med fremmede skadelige plantearter og forsvarlig kompostering av planteavfall med fremmede skadelige plantearter](#).

Faggruppe gravplass

- For at reguleringsplanen skal være et godt grunnlagsdokument for gravplassplanen, bør det i tillegg utarbeides en illustrasjonsplan som viser hvordan gravplassen skal organiseres med gravfelt, gangveger mm.
- Det er hensiktsmessig å gjennomføre en geoteknisk undersøkelse i en tidlig fase for å avklare om området er egnet til gravlegging. Etablering av tilstrekkelig jorddybde og drenering kan være kostbart og utfordrende.
- Uten geoteknisk undersøkelse og illustrasjonsplan er det vanskelig å antyde hvor mange kistegraver det kan være plass til på det avsatte arealet. Anslaget på over 1500 kistegraver virker høyt.
- Reguleringsplanen bør omfatte dagens kirkegård. Det vil være en fordel for helheten om planen også omfatter dette området.

Til plankartet

- Gravplassen, skal om mulig omfatte en buffersone mellom gravplassareal og naboskap. Den avsatte 3-metersgrensen er tilstrekkelig for vedlikehold og skjøtsel, men den kan være for snau for skjerming.
- Det bør også settes av en buffersone mot sør og vest.
- Gravplassen inngår som en del av kulturmiljøet og landskapet, slik at gravplassen/kirkestedet som hovedregel skal avsettes som hensynssone.

Til reguleringsbestemmelsene

- §§ 4 og 5: Minner om at gravplassplanen skal godkjennes av Statsforvalteren. Både terrengutforming, skjæringer og utomhusplan vil inngå som del av gravplassplanen.
- § 7: Hele gravplassen, også den eksisterende, bør ha reguleringsformål «grav- og urnelund».
- § 8: Formuleringen ivaretar hovedhensynet for området.
- § 11: Gjør oppmerksom på at Rogaland fylkeskommune skal uttale seg om påvirkning av den listeførte kirkens omgivelser. Åpningen av steingarden (H570_2) vil inngå som en del av gravplassplanen som skal godkjennes av statsforvalteren.

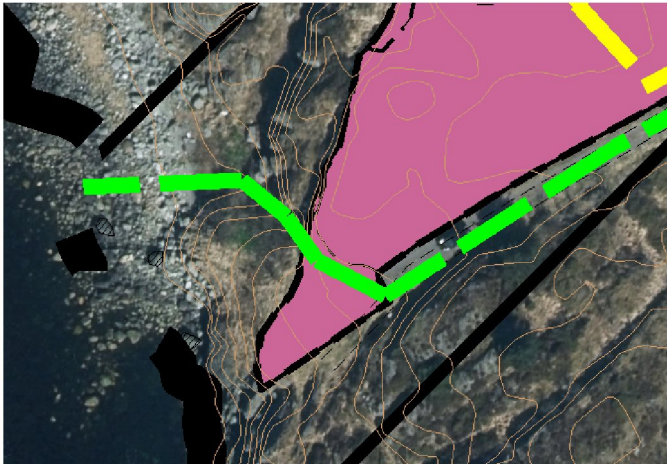
Kommunens vurdering:

Strandsone

Det er utarbeidet en landskapsplan for å vise hvor mange kistegraver det er plass til på området, i tillegg til interne veger, vannstasjon og hvileplass. Landskapsplanen viser at det er mulig å få plass til like over 1000 kistegraver på området, samtidig som mye av terrengformene bevares. Det vil være et gravfelt med plass til 120-150 kistegraver og den vestligste delen av to andre gravfelt som vil ligge innenfor 100-metersbeltet til sjø. Avstanden fra sjø til starten på nærmeste gravfeltet vil være på ca. 70 meter.

Byggegrensen i sør er satt i kote 9. Det vises til bilde under at etablert sti ned til sjø (grønn stiple linje) ligger utenfor byggegrensen og vil ikke komme i konflikt med allmennhetens tilgang til sjø. Kote 9 er også starten på en bratt skråning i sørvest, der det på en lengde på 5 meter, er et fall på 5 meter (1:1). I formålsgrensen/byggegrensen går også en steingard. I kommunens kulturminneplan skal steingarder hensynas og bevares, dette er også sikret i

bestemmelsene. Byggegrensen blir ikke flyttet, det legges heller inn en ny bestemmelse at landskapsplanen skal være retningsgivende i prosjekteringen. *Plan for gravplassen* skal også godkjennes av Statsforvalteren i Vestfold og Telemark.

Natur

I kapittelet om Naturmangfold på side 14 i planbeskrivelsen vises det til denne rapporten. Der står det at Sitkagran er en art med lavere risiko ved massehåndtering og det som oftest ikke hensiktsmessig å utføre tiltak for, fordi de i hovedsak spres vidt på andre måter enn med massehåndtering (eks. vind/fugl/dyr). Sannsynligheten er dermed ofte stor for at omkringliggende forekomster uansett sprer frø tilbake til områder masser er flyttet fra/til. I tillegg er frømengden for enkelte av artene så stor at de vil etableres nesten uansett i forstyrret mark. Viser også til konklusjonen under naturmangfold på side 15 i planbeskrivelsen.

Faggruppe gravplass

- Det er utarbeidet en illustrasjon, en landskapsplan som viser hvordan gravplassen kan utformes med gravplassfelt, interne veger, vannpost og hvileplass, samt kotehøyder. Viser også til kommunens vurdering under merknaden fra Rogaland fylkeskommune over.
- Det er ikke utført en geoteknisk undersøkelse i forbindelse med planarbeidet. Men det er satt av 11 millioner kr til gjennomføringen av planen og 1 million til prosjekteringsfasen. Kommunen er klar over at det må fraktes en del steinmasser bort og tilføre en del matjord til området. Det stilles derfor krav til en massehåndteringsplan. Gravplassen er utvidet en gang før på 80-tallet. Terrenget på denne utvidelsen var tilsvarende terrenget i utvidelsen nå. Utformingen av gravplassen skal gjennom kommuneantikvaren, Rogaland fylkeskommune og så til godkjenning av Statsforvalteren. Det vil være nærmest umulig å ødelegge landskapet eller omgivelsene, uten at noen fanger dette opp.
- Anslaget på 1500 kistegraver var basert på totalt areal delt på 2, delt på 4,5 som er størrelsen på kistegravene. Landskapsplanen har gjort en detaljert vurdering på å bevare begge høydene i sin helhet og det er plass til ca. 1114. kistegraver på området.
- Dagens kirke og kirkegård er allerede regulert i plan 140 – Indre Vikevågen til Spesialområde – Kulturelt bevaringsområde, med bestemmelse:

§ 22 Området omfatter Falnes kirke med omkringliggende kirkegård. Ingen tiltak på kirka eller i området omkring som vil endre den fysiske situasjon kan gjennomføres

uten godkjenning av de antikvariske myndighetene. Dog kan området brukes til kirkegård i samsvar med tidligere godkjente planer.

Til plankartet

- Mot sør og vest vil det bli en større buffer med mulighet for skjerming, enn mot veg. Mot vest er området mellom ny gravplass og sjø, regulert til Spesialområde – Kulturvernområde. Vil det være behov for vegetasjonsskjerm eller annen form for buffer eller skjerming, vil det måtte prosjekteres senere innenfor arealet avsatt til grav- og urnelund. Å fastsette dette i plankartet vil være uheldig, da det blir låst og det vil komme krav som kanskje ikke vil være nødvendig. Området skal også prosjekteres i samsvar med gravplassloven og gravplassforskriften med sine krav.
- Planområdet er regulert til grav- og urnelund. Det er flere hensynssoner i plankartet. Det er mulig å regulere flere hensynssoner over hverandre, men med to like hensynssoner over ville det ikke vært lett å se hva en skal spesielt hensynta, som de automatisk freda kulturminnene og steingardene. Bestemmelsen §§ 4, 5 og 9 vil være førende for området og setter krav til uttalelse fra offentlige myndighetene.

Til reguleringsbestemmelsene

- Ordlyden er endret fra utomhusplanen til Plan for gravplassen, jf. gravplassforskriften § 3.
- Viser til svar over at eksisterende gravplass allerede er regulert.
- Tatt til orientering.
- Det er lagt til en ny fellesbestemmelse:
§ 4 Falnes kirke er en listeført kirke. Alle tiltak som vil ha påvirkning på kirken og dens omgivelser, skal sendes til Rogaland fylkeskommune for uttalelse.

3. Statens vegvesen, mottatt 13.10.2020

Statens vegvesen har ingen merknader.

Kommunens vurdering:

Tas til etterretning.

ETTER 1. GANGS OFFENTLIG ETTERSYN: PRIVATE MERKNADER OG ORGANISASJONER

1. Haakon Strømsmo, mottatt 10.05.2022

1. Nytt veinavn

Dagens veinavn, Skammanesvegen, er et trist og upassende navn. Veinavnet er feil, da det i kart i den arkeologiske rapporten står det Skummenæs. For å fremheve områdets vakre utsikt kunne veinavnet vært «Falnes odde» eller «Falnes panorama» som begge både er steds- og naturrelaterte, slik Stedsnavnloven foreskriver at navn skal være.

2. Behovet for parkeringsplass og snuplass

Er undervurdert. Mange av de som steller gravene, er eldre personer. Avstanden fra dagens parkering til nye nedre gravplass vil være 600-800 m tur/retur. Et alternativ kan være å avtale bruksrett til naboeiendommens parkeringsplass nede ved det nye gravfeltet.

Det vil bli behov for snuplass nederst i det nye feltet. Anleggstidens behov for parkering bør også vurderes nærmere.

3. Geoteknisk vurdering mangler.

Kan ikke se at planforslaget er vedlagt geoteknisk vurdering slik NIBIO viser til Gravferdsforskriften, § 3.

Kommunens vurdering:

1: Navneendringer kan ikke tas gjennom en reguleringsplan, men må tas som en egen henvendelse til kommunen. Forslag til endring av vegnavn kan sendes til postmottaket til kommunen. Det er egne prosedyrer for navneendring av veger.

2: Det er en regulert, men ikke opparbeidet parkeringsplass midt på Skammanesvegen, på østsiden av vegen. Ved behov kan kirken opparbeide denne om kapasiteten på dagens parering ikke er stor nok. Avtaler og bruksrett er en privatrettslig avtale som ikke kan hjemler i reguleringsplanen. Dette står kommunen som hjemmelshaver (eiendomsavdelingen) eller soknet fritt til å inngå. Det er snuplass i enden av Skammanesvegen, men snuhammeren er ikke opparbeidet i henhold til reguleringen. Det vil videre bli etablert internveger på den nye kirkegården. Se vedlagt landskapsplan i saksfremlegget.

3: Gravplassforskriften stiller krav om Plan for gravplassen med 3 deler. En oversiktsdel, en teknisk del og geoteknisk vurdering med undersøkelse av jordbunnen som redegjør for jorddybde, kornfordeling og grunnvannsnivå. Det er grunt terreng der i dag og arealet er ikke per dags dato egnet for å legge ned kister. Det skal derfor foretas en masseutskiftning av stein og tilføres matjord.

VED PLANOPPSTART: OFFENTLIGE INSTANSER

1. Direktoratet for mineralforvaltning (DMF), mottatt 21.09.2020

DMF kan ikke se at planen berører registrerte forekomster av mineralske ressurser, berettigheter eller masseuttak i drift.

Kommunens vurdering:

Tatt til orientering.

2. Statsforvalteren i Rogaland (Fylkesmannen i Rogaland), mottatt 22.09.2020

Strandsone: Store deler av planområdet ligger innenfor 100-metersbeltet fra sjø. Det må tas særlig hensyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser. De anbefaler å tilpasse kirkegårdsutformingen til eksisterende landskap.

Natur: Alle saker som berører natur skal vurderes etter prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12. Det er registrert flere fugler i området. Planens konsekvens for disse og avbøtende tiltak må innarbeides i planen.

Kommunens vurdering:

Strandsone: For å sikre tilgjengeligheten til sjø, legges det inn en byggegrense fra grusveien som følger høydekurve 9. Kulturminnene i området blir bevart regulert med hensynssoner, med naturområdet under. For å sikre kulturlandskapet og eksisterende landskap, settes følgende bestemmelse: *§ 8 Ved planlegging av opparbeidelse, skal det legges vekt på å tilpasse utbyggingen i forhold til kulturlandskapet i området. Det skal legges vekt på at eksisterende terreng skal gi rammene for terrengformen etter opparbeidelsen.*

Natur: For å hensynta fuglelivet i naturområdene i nærheten sikres det i bestemmelsene at støyende anleggsvirksomhet ikke skal foregå i hekketiden (april-juli).

3. Statens vegvesen, mottatt 13.10.2020

I/ved planområdet er det fylkesveg 511. Drøftinger og avklaringer knyttet til disse vegene må tas med vegmyndighetene – Rogaland fylkeskommune. Har ingen merknad til varsel om oppstart.

Kommunens vurdering:

Tatt til orientering.

4. Rogaland fylkeskommune – seksjon for kulturarv, mottatt 13.10.2020

Det er nødvendig med en befaring i området før de kan komme med en uttalelse.

Nyere tids kulturminner: Planlagt utvidelse er i naturlig tilknytning til Falnes kirke. Kirken er listeført av Riksantikvaren. Dette innebærer at arealplanlegging eller byggesaker skal fylkeskommunen vurdere eventuell innvirkning på kirken og omgivelsene. For å unngå negativ innvirkning på kirken og landskap, må det i planarbeidet sikrest at kirkegården sin utforming blir tilpasset eksisterende landskap. Vesentlig endring av det småkuperte landskapet blir frarådet i et kulturvernperspektiv.

Kommunens vurdering:

Nyere tids kulturminner: Det stilles krav til en utomhusplan som viser plasseringen av fremtidige graver, beplantning, vannstasjoner, terrengbearbeiding, høydekoter, forstøtningsmurer, overvannshåndtering, veger og stier. I tillegg skal utomhusplanen til uttale

til kulturminnemyndighetene. Se for øvrig vurderingen til merknaden fra Statsforvalteren i Rogaland, under *Strandsone*, over.

5. Rogaland fylkeskommune – regionalplanavdelingen, mottatt 14.10.2020

Forutsetter at planen utarbeides i tråd med overordnede føringer. Planområdet ligger tett på, og delvis innenfor, et friområde. Anbefaler at kirkegården tilpasses dette og at friområde brukes som positivt element for utarbeidelsen av planområdet. Anbefaler at kirkegårdsutformingen tilpasses landskapet.

Kommunens vurdering:

Det er 8,6 daa som er regulert til friområdet i gjeldende plan, som nå reguleres til grav- og urnelund som er avsatt i kommuneplanen. For terrengutforming, se for øvrig vurderingen til merknaden fra Statsforvalteren i Rogaland over.

6. Rogaland fylkeskommune – seksjon for kulturarv, mottatt 10.11.2020

Etter gjennomført befaring er det vurdert at det er nødvendig med kulturhistoriske registreringer. Rogaland fylkeskommune – seksjon for kulturarv, gjør oppmerksom på at de ikke kan gi en endelig uttalelse før registreringene er gjennomført, og forholdet til evt. automatisk freda kulturminner er avklart.

7. Rogaland fylkeskommune – seksjon for kulturarv, mottatt 11.08.2021

Den kulturhistoriske registreringen var gjennomført mellom 22.06. – 08.07.2021. Innenfor planen var det fra før et automatisk freda kulturminne – ID 24560 (gravminne/bautastein). Ved registreringen ble det påvist et nytt automatisk freda kulturminne – ID 277409 (bosetning/aktivitetsområdet) datert eldre steinalder. Det som før registreringen var tolket som et automatisk freda kulturminne – ID 34400 ble undersøkt og avskrevet, det er nå definert som et nyere tids kulturminne.

Forslag til regulering av ID 277409 og 24560

Begge lokalitetene, med en 5 meters sikringssone rundt, bør bevares med regulering til hensynssone § 11-8 d) – båndlegging etter Lov om kulturminner (SOSI-kode H739), i kombinasjon med grønnsstruktur – natur, med tilhørende reguleringsbestemmelse:

Innenfor hensynssone for båndlegging etter lov om kulturminner ligger et bosetnings/aktivitetsområde med ID 277409 og et gravminne/bautastein med ID 24560. Det er ikke tillatt å sette i gang tiltak som kan skade, ødelegge eller utilbørlig skjemme kulturminnet eller foreta noen form for fysiske inngrep i terrenget/grunnen i området satt av til hensynssone H730. Det er heller ikke tillatt å gjennomføre andre tiltak i området som kan virke inn på de automatiske freda kulturminnene, jf. Kulturminnelovens §§ 3 og 8.

For gravminnet/bautasteinen – ID 24560, må det i tillegg reguleres inn en vernesone rundt hensynssonen. Dette for å hindre/ redusere skjemming av det automatiske freda kulturminnet og la kulturminnet i størst mulig grad ligge i et åpent, fritt miljø.

Denne vernesonen skal vises på plankartet som hensynssone § 11-8 c) (SOSI-kode H570) i kombinasjon med grønnsstruktur – natur, med disse bestemmelsene:

Hensynssonen omfatter vernesone for automatisk freda kulturminner innenfor H730_2 (ID 24560). Det er ikke tillatt å oppføre bygg eller anlegg innenfor området. Det er videre forutsett at evt. mindre installasjoner i (nær)området skal ha en god landskapstilpasning av hensyn til nærliggende automatisk freda kulturminne. Alle tiltak innenfor området må på forhånd avklares med kulturminnemyndighetene.

Kommunens vurdering:

Forslagene til regulering av ID 277409 og 24560 er innarbeidet i planen. De reguleres til naturområder med båndleggingssone over, for gravminnet reguleres også en hensynssone rundt. Utomhusplanen for kirkegården skal sendes til kulturminnemyndighetene for uttalelse.